

Posudek vedoucího diplomové práce

Název práce:	Kniha jako pramen k poznání mentality české pozdně středověké šlechty
Studijní obor:	Učitelství pro střední školy – dějepis, český jazyk a literatura
Autor/ka práce:	Bc. Kamila Motýlová
Vedoucí práce:	PhDr. Zdeněk Beran, Ph.D.

Předkládaná diplomová práce (77 ns.) analyzuje možnosti využití knih jako pramene pro poznání mentality české pozdně středověké šlechty (vymezeno počátkem 15. století a polovinou 16. století). Je členěna na jedenáct tematických okruhů, v nichž sleduje proměnu v rámci sledovaného období. Jedná se o problematiku náboženských a politických rozporů, mravokárných motivů, sebereflexe šlechty, proměn panovnického a s ním souvisejícího rytířského ideálu, vztahu mezi morálními hodnotami a majetkem, vztahu šlechty k Bohu, vztahu k ženám, postavení nemanželských potomků a šlechtické imaginace. Naráží přitom na některé limity a metodologické nepřesnosti či nedůslednosti. Využívá zejména edičně zpracovaných literárních pramenů, které doplňuje o poznatky z odborné literatury týkající se knih a knihoven, vlastní archivní výzkum autorka nepodnikla.

U jednotlivých tematických okruhů, do nichž je práce členěna, lze vytknout jejich určitou nahodilost a zejména u 5. kapitoly zcela vágní formulaci („Kniha jako pramen odrážející proměny šlechtické mentality“). V některých částech postupuje text systematicky a odkrývá důležité rysy šlechtické mentality, jinde působí spíše nahodile. Jistě by bylo vhodné provést důslednější analýzu pramenů a teprve pod jejím zorným úhlem s těmito prameny pracovat. Na některých místech autorka užívá zbytečné fráze, floskule, klišé, místy vybočuje z kontextu, či neúčelným způsobem užívá citáty z analyzovaných děl. V práci se vyskytuje několik překlepů a anglický abstrakt plně neodpovídá českému znění. V práci není hlouběji reflektován nástup knihtisku a je zachycen jen vzorek toho, co se v kruhu české pozdně středověké nobility četlo, přepisovalo a později i tisklo; zcela chybí využití dobových kázání, teologické a mravokárné literatury (a vůbec zhodnocení vlivu biblických textů a příběhů). Podrobněji není osvětlen dopad jednotlivých děl na širší okruh čtenářů z řad šlechty. Jak sama autorka přiznává, postupuje podle „podle předních českých akademických syntetických prací o staré české literatuře“ (s. 3), což je jistě dobrá výchozí pozice, nikoli však přístup vedoucí ke komplexnímu pohledu na danou problematiku (v práci mj. chybí traktát Vaňka Valečovského z Kněžmosta).

V jednotlivých kapitolách chybí jasné vymezení analyzovaných pramenů a jejich cílů. V rámci kapitol by bylo vhodné postupovat systematictěji, lépe uchopit dílčí prvky a sledovat jejich vzájemné závislosti a vazby. V 1. kapitole se poněkud ztrácí hodnocení víry, které by se mělo v první řadě odvíjet od konfese autorů. Ve 2. kapitole není jasné, co vlastně kritizuje na rozmařilosti Hynek z Poděbrad, onen „frejír a milovník“. Výklad v 9. kapitole by bylo zřejmě vhodnější zahájit obecnou reflexí manželství, samostatná 10. kapitola by pak ztrácela smysl – ostatně byla otázka nemanželských potomků skutečně natolik zásadním tématem, že bylo třeba zvláštní kapitoly? V 11. kapitole jsou směřovány prvky imaginace s pouhými literárními obraty a výrazy (např. na s. 62). V této kapitole by bylo třeba odlišně přistupovat k různým žánrům (např. k dílům prózy vs. cestopisům). Práci mohlo poskytnout nosný teoretický rámec např. dílo Norberta Eliase, odborná literatura zabývající se otázkou šlechtické cti, s níž se však autorka neseznámila. Práce tak uvádí mnohé zajímavé postřehy, ale tone spíše na povrchu dané problematiky.

Shrnutí: Autorka v práci prokázala schopnost zpracování teoretického textu založeného na vlastním výzkumu, a tak i přes zmíněné nedostatky, práci doporučuji k obhajobě.

V Hradci Králové dne 18. července 2018

.....

Zdeněk Beran